

Nærings- og fiskeridepartementet

Høringssvar – endringer i pliktsystemet for torsketrålere

Innledning

Fiskebåt viser til høringsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet datert 16. juni d.å., hvor det foreslås endringer i forskrift av 12. september 2003 om leveringsplikt for fartøy med torsketråltillatelse (pliktforskriften). Forslaget følger opp enkelte merknader fra Næringskomiteen i tilknytning til behandlingen av kvotemeldingen. Høringen følger også opp enkelte forslag som har blitt fremmet av et utvalg kommuner og fylkeskommuner i Nord-Norge. Høringsfristen var opprinnelige satt til 13. august, men er utvidet til 20. september.

I det følgende redegjøres det for Fiskebåts merknader til forslagene.

Generelt

Fiskebåt legger til grunn at formålet med høringen er å vurdere endringer som kan bidra til at en større andel av det tilbudspliktige råstoffet omsettes via pliktsystemet, som igjen kan skape grunnlag for helårige arbeidsplasser og økt sysselsetting i foredlingsindustrien i tråd med intensjonen bak pliktene. Fiskebåt mener at målsetningen om økt bearbeiding i Norge må ses i en større sammenheng. Pliktsystemet omfatter kun en begrenset andel av den totale torskeknoten som landes av norske fiskefartøy og et begrenset antall landanlegg.

Barrierene for lønnsomhet i norsk fiskeindustri skyldes i første rekke forhold som næringen ikke rår over, herunder kostnadsnivå og internasjonale handelsforhold, ikke manglende tilgang på råstoff. Endringene som nå foreslås er etter vårt syn ikke egnet til å løse lønnsomhetsutfordringene for norsk foredlingsindustri.

Pliktkommisjonens rapport av 12. oktober 2016 og Meld. St. 20 (2016-2017) konkluderte med at pliktsystemet ikke fungerer i henhold til intensjonen, og at pliktene bør avvikles. Fiskebåt og en rekke andre organisasjoner i fiskerinæringen støttet forslaget om å avvikle tilbudsplikten og bearbeidingsplikten, og vi mener fortsatt at dette vil være den beste løsningen. Avvikling av tilbudsplikten vil ikke redusere råstoffkvantumet som er tilgjengelig i markedet. Fangstene omsettes i stor grad på auksjoner, og det ventes at auksjonsandelen vil øke i forbindelse med at salgslagene ønsker å innføre en delvis auksjonsplikt på fryst råstoff. Avvikling av tilbudsplikten vil derfor ikke redusere muligheten for at trålråstoffet blir bearbeidet i fiskeindustrien.

Fiskebåt er positiv til at det tas grep for å øke konkurransekraften til norsk fiskeindustri, men vil advare mot å velge løsninger som innebærer at lønnsomhet flyttes fra flåteleddet til deler av norsk fiskeindustri. Dette vil også være konkurransevridende i fiskeindustrien.

Føring av råstoff mellom anlegg

Fiskebåt er positive til tiltak som gir økt lønnsomhet i fiskeindustrien, og er enig i at større fleksibilitet til å bestemme *hvor* det skal produseres og *hva* som skal produseres, kan gi et positivt bidrag. Det må samtidig være en forutsetning at økt fleksibilitet ledsages av kontrollmekanismer som sikrer at bearbeidingsplikten ikke undergraves. Det tas til etterretning at kontrollmyndighetene

ikke har system for effektiv kontroll av bearbeidingsplikten dersom det åpnes for overføring av pliktråstoff mellom anlegg uten felles eierskap. Fiskebåt støtter derfor at muligheten kun bør gjelde innad i konsern, til tross for at dette klart nok vil virke konkurransevridende i industrien. Det er imidlertid vanskelig å forstå hvorfor adgangen skal begrenses til konsern med aktivitetsplikt. Fiskebåt kan ikke se at kontrollutfordringene er annerledes for konsern uten aktivitetsplikt, og mener derfor at alle industrikonsern bør få lik mulighet til å overføre pliktråstoff innad i egen virksomhet.

Godkjente produktformer

Ved behandlingen av kvotemeldingen gav et flertall i Næringskomiteen uttrykk for at bearbeidingsplikten bør gjøres mer fleksibel, blant annet ved å forenkle definisjonen av bearbeiding. I høringsnotatet fremgår det at det ikke er aktuelt å ekskludere produksjonsformer som i dag er godkjent, men det stilles spørsmål ved om ferskfismpakking og frysing bør inkluderes.

Fiskebåt konstaterer at departementet fraråder å inkludere frysing og uttrykker sterk skepsis mot å inkludere ferskfismpakking. Fiskebåt støtter departementets vurderinger. Frysing og ferskfismpakking kan øke etterspørselen etter pliktråstoffet, men fører neppe til mer bearbeiding. En slik utvidelse vil også utfordre balansen mellom tilbudsplikten og bearbeidingsplikten. Fiskebåt mener at økt fleksibilitet heller bør oppnås gjennom en eventuell avvikling av tilbuds- og bearbeidingsplikten.

Dispensasjon fra bearbeidingsplikten

Norsk fiskeindustri, både de som er tilgodesett gjennom pliktsystemet og de som ikke er det, opptrer i et globalt marked. Industrien må forholde seg til svingninger både i råstofftilgang og markedsadgang, og må forholde seg til stadige endringer i rammevilkårene. Med slik usikkerhet kan det opplagt være behov for å få dispensasjon fra bearbeidingsplikten i enkelte situasjoner. Fleksibilitet til å bestemme produksjonsform kan imidlertid også oppnås gjennom å kjøpe deler av råstoffet utenfor pliktsystemet, på linje med industrien som ikke er tilgodesett gjennom pliktsystemet. Innføring av en dispensasjonsbestemmelse kan utfordre balansen mellom tilbudsplikt og bearbeidingsplikt, og vil øke konkurransefortrinnet til tilgodesette bedrifter. Det vil heller ikke forenkle administreringen av pliktsystemet. For øvrig konstaterer vi at det tilsynelatende allerede er hjemmel til å suspendere bearbeidingsplikten. Fiskebåt er på denne bakgrunn enig i at det ikke synes nødvendig å innføre en egen dispensasjonshjemmel.

Endret prismekanisme

Gjeldende prisbestemmelse sikrer at tilbudspliktig råstoff skal oppnå tilnærmet lik pris som gjeldende markedspris. Dette reflekterer intensjonen med tilbudsplikten som er å sikre tilførsel av råstoff, ikke subsidiert råstoff. Ordførerne i seks kommuner som er tilgodesett gjennom pliktsystemet, samt Nordland og Troms og Finnmark Fylkeskommune, har foreslått at prisfastsettelsen i stedet knyttes til den generelle og dynamiske minsteprisen.

I høringsnotatet argumenterer departementet for at prisen på tilbudspliktig råstoff bør avspeile markedsprisen, og at det vil ha en rekke uheldige konsekvenser å endre prismekanismen. Til tross for dette foreslås det likevel å endre prismekanismen ved at utbudspris skal tilsvare dynamisk minstepris når tilbudsplikten omfatter flere tilgodesette bedrifter som kan by på fangsten.

Fiskebåt er svært overrasket over at departementet velger å fremme forslaget, og fraråder sterkt at det gjennomføres. Forslaget vil medføre at lønnsomhet flyttes fra flåteleddet til deler av norsk fiskeindustri. En slik tilnærming er i strid med grunnleggende økonomisk teori om optimalisering

av verdiskapningen, og endrer forutsetningene for tilbudsplikten i rederienes disfavør. I tillegg reiser forslaget en rekke problemstillinger knyttet til konkurranseforholdene både på sjø- og landsiden:

- Trålere med tilbudsplikt påføres tap gjennom lavere førstehandspris. For integrerte selskaper kan tapene begrenses noe, men for plikttrålere uten tilknytning til industrien vil det kunne medføre betydelige tap.
- 7-800 mannskaper på plikttrålerne vil oppleve inntektstap. Det blir mindre attraktivt å arbeide på trålerne, og vanskeligere å rekruttere kvalifisert mannskap.
- Sammen med andre endringer som berører lønnsomheten, som økte CO2-avgifter, vil forslaget svekke evnen til fornying. Dette vil være svært uheldig i forhold til ambisjonen om å bygge mer miljøvennlige fartøy, og svekke den norske maritime industrien.
- Forslaget vil gi mindre investeringer i landindustrien i vertikalt integrerte selskaper.
- Om deler av fiskeindustrien i Nord-Norge får tilgang på råstoff langt under markedspris vil det presse prisene på ferskt råstoff fra kystflåten.
- Forslaget reduserer fiskernes insentiv til å ivareta kvaliteten på fisken.
- Forslaget virker konkurransevidende i favør av anlegg som mottar «subsidiert» råstoff. Anlegg som ikke får tilgang på dette settes i en helt umulig konkurransesituasjon.

Hvor store tapene blir avhenger av differansen mellom oppnådd pris og markedspris. Departementet mener at økt konkurranse om råstoffet vil føre til at prisen blir liggende et sted mellom markedspris og minstepris. Fiskebåt frykter at prisen kan bli liggende ned mot minstepris. Det skyldes at det fortsatt vil være betydelig usikkerhet i forhold til effekten av bearbeidingsplikten ved kjøp av pliktråstoff. Fiskebåt frykter også at et samarbeid mellom de som kan by på fangsten vil føre til at prisen vil bli liggende ned mot minstepris.

Nedenfor følger en oversikt som viser differansen mellom markedspris og dynamisk minstepris de siste 18 månedene, basert på tall innhentet fra Norges Råfisklag.

		Torsk, 2,5 – 6,0 kg			Hyse 0,8+	
		Snittpris fersk alle redskaper	Snittpris fryst trål	Minstepris	Snittpris levert trål	Minstepris
2020	Januar	37,26	40,15	28,38	29,10	13,03
	Februar	34,81	39,80	28,16	29,64	13,97
	Mars	35,55	39,94	27,75	29,88	10,65
	April	33,58	39,58	27,82	28,94	7,25
	Mai	30,46	36,50	27,08	25,94	7,25
	Juni	32,25	35,52	25,53	23,56	7,25
	Juli	30,15	33,59	25,01	20,50	7,25
	August	30,42	33,89	24,80	21,05	7,25
	september	32,32	35,05	23,95	24,61	9,51
	oktober	31,89	36,82	24,69	27,43	9,69
	november	30,27	35,82	24,72	28,07	8,75
	desember	31,70	34,39	24,58	27,91	9,59
2021	Januar	28,99	31,28	23,95	28,40	9,55

	Februar	24,94	29,30	22,33	29,60	9,85
	Mars	23,38	30,00	21,04	28,11	9,05
	April	22,78	30,57	20,98	27,78	9,17
	Mai	22,29	32,25	20,77	28,43	9,04
	Juni	23,62	36,28	21,60	28,50	9,25
SNITT		29,81	35,04	24,61	27,08	9,30

Kilde: Norges Råfisklag

Tabellen viser at markedsprisen for trålfanget fryst torsk mellom 2,5 og 6 kg de siste 18 måneder i snitt har vært **10,43 kr/kg** høyere enn gjennomsnittlig minstepris. For trålfanget hyse over 0,8 kg ser vi at differansen er ennå større; i snitt **17,78 kr/kg** høyere enn den dynamiske minsteprisen. Modellen er ikke vektet for hvordan landet kvantum fordeler seg på de ulike månedene, men er uansett representativ da det gjennom hele perioden har vært en klar differanse mellom minstepris og markedspris for både torsk og hyse.

For å beregne potensiell omfordelingseffekt på fartøynivå legger vi til grunn følgende forutsetninger:

- Gjennomsnittlig kvantum pr kvotefaktor torsk til torsketrål har pr. 1. juli de siste tre årene vært $(1.427 + 1.196 + 1.109 / 3) = 1.244$ tonn. For hyse har snittfaktoren for garantert kvote i samme periode vært $(530 + 431 + 391/3) = 451$ tonn.
- 80% av torsken og 60% av hysa omsettes via pliktsystemet
- Fartøyet har tre kvotefaktorer av hhv torsk og hyse nord om 62°N.
- Omregningsfaktor 1,5 for torsk og 1,4 for hyse
- Mannskapet har en andel på 30% av brutto fangstverdi.

	Verditap torsk	Verditap hyse	Tap rederi	Tap mannskap
Pris = Minstepris	20.759.872	10.309.857	21.748.810	9.320.919
Pris = Minstepris + 15%	13.415.296	9.498.057	16.039.347	6.874.006

Beregninger vi har gjort viser at et fartøy med tre kvotefaktorer av torsk og hyse på dagens pris- og kvotenivå vil kunne få redusert årlig førstehandsverdi med mellom 22 og 31 millioner kroner. Omfordelingen kan bli både større og mindre, avhengig av hvordan kvoter og pris utvikler seg, men det kan uten videre drøfting legges til grunn at forslaget vil medføre betydelig omfordeling som rammer rederiene og mannskap på pliktrålerne hardt.

Forslaget er begrunnet i et ønske om å øke industriens konkurransekraft. Fiskebåt deler målsetningen om økt innenlands bearbeidelse, men å innføre barrierer i råstoffmarkedet som har til hensikt å flytte lønnsomhet fra sjø til land er et farlig blindspor. I Nofima-utredningen som forslaget bygger på fremgår det at industrien selv mener at prisen på pliktråstoffet ikke er den største utfordringen, og at norsk fiskeindustri vil være i stand til å betale markedspris.

Navneendring

Det foreslås å erstatte alle henvisninger til «leveringsplikt» med «tilbudsplikt» slik at pliktforskriften bringes i samsvar med realitetene. Fiskebåt støtter forslaget.

HAVFISKEFLÅTENS
ORGANISASJON

fiskebåt

Vennlig hilsen
FISKEBÅT

Audun Maråk

Sturla Roald

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift.

Kopi:

Norges Fiskarlag
Norsk Sjømannsforbund
Det norske maskinistforbund
Norsk Sjøoffisersforbund
Sjømat Norge
Norges Råfisklag
Surofi